

Complexnummer: 513136

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Algemene Begraafplaats

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

513137, 513138, 513139

Woonplaats

Doesburg

Gemeente

Doesburg

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Bij Meipoortwal 3, 6981 DD te Doesburg

Complexomschrijving

Inleiding

De ALGEMENE BEGRAAFPLAATS bestaat uit de volgende complexonderdelen: 1. De AANLEG 2. Het POORTGEBOUW 3. De GRAFTOMBE DE GIJSELAAR De ALGEMENE BEGRAAFPLAATS is aangelegd in 1829 in landschapsstijl in opdracht van de gemeente Doesburg op een afgegraven bastion van de vestingwerken even buiten de Meipoort. Het neoclassicistische poortgebouw is gebouwd naar ontwerp van J.D. Zocher jr., die vermoedelijk ook heeft getekend voor het ontwerp van de begraafplaats.

In 1827 werd bij Koninklijk Besluit bepaald dat gemeenten met meer dan duizend inwoners per 1 januari 1829 over een begraafplaats buiten de bebouwde kom dienden te beschikken, waarmee een einde zou komen aan de onhygiënische gewoonte van het begraven in kerken en op kerkhoven binnen de stad. Ook Doesburg diende om te zien naar een nieuwe begraafplaats buiten de veste. De moeilijkheid hierbij was dat het oppervlak aan niet-bebouwde grond binnen de gemeente zeer beperkt was en bovendien voor een groot deel zo laag gelegen, dat het niet als watervrij kon worden beschouwd. Uiteindelijk werd besloten de oude Molenberg buiten de Meipoort te egaliseren en voor begraving geschikt te maken.

Omschrijving

De begraafplaats is gelegen binnen het beschermde gezicht Doesburg aan de Meipoortstraat 67 op een terrein met een onregelmatig gevormde omtrek. Het oudste gedeelte heeft een ovale plattegrond en is gelegen op een bastion in de Hessengracht. Het poortgebouw ligt in een bocht van de Meipoortstraat, nabij de splitsing van de Meipoortstraat en de Meipoortwal. Het poortgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

neemt vrijwel de gehele entree tot het in de gracht gelegen bastion in beslag en geeft toegang tot de lange zijde van het ovaal. Rond 1940 is tussen het bastion en het schuin erachter gelegen ravelijn een stuk stadsgracht gedempt, zodat de begraafplaats aanzienlijk kon worden uitgebreid. Op de grens van de oude begraafplaats en de uitbreiding staat in de as van het poortgebouw een eenvoudig baarhuisje (XIXB-XXa). Het baarhuisje vormt weliswaar de visuele afsluiting van het hoofdpad, maar is architectuurhistorisch van weinig belang. Het baarhuisje en de uitbreiding van de begraafplaats blijven buiten de bescherming.

Waardering

BEGRAAFPLAATSCOMPLEX, bestaande uit de Algemene Begraafplaats, aangelegd in 1829 in landschapsstijl vermoedelijk naar ontwerp van J.D. Zocher jr., het neoclassicistische poortgebouw van J.D. Zocher en de grafombe De Gijselaar, vervaardigd in 1872 door J.B. Leverman in eclectische stijl.

Van algemeen cultuur- en tuinhistorisch belang:

- vanwege de funerair-historische en genealogische waarde van de graftekens (op lokaal/regionaal niveau);
- vanwege het kenmerkende 19de-eeuwse karakter van het poortgebouw, de aanleg en de graftekens;
- vanwege de kwaliteit van de landschappelijk aandoende aanleg met ovale plattegrond en concentrische paden;
- vanwege de gevarieerde collectie bomen en heesters deels van hoge ouderdom en/of zeldzaamheid;
- als goede afspiegeling van de Nederlandse grafcultuur uit de eerste helft van de 19de eeuw;
- vanwege de bijzondere ligging op één van de bastions binnen het beschermde gezicht Doesburg.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513137

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 1999
Kadaster deel/nr	82958/119

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Doesburg	Doesburg	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Doesburg	Centrum

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Doesburg	B			635

Omschrijving**

Omschrijving

De ALGEMENE BEGRAAFPLAATS wordt, afgezien van het voorplein aan de Meipoortstraat (zuidzijde), aan alle zijden omgeven door het water van de stadsgracht. Het voorplein wordt aan de noordzijde afgesloten door het neoclassicistische poortgebouw. Achter het poortgebouw bevindt zich de begraafplaats met ovaal grondplan, waarbij de lange zijde van het ovaal naar de poort is gekeerd. Het grondplan heeft een ovale kern met rechthoekige grafperken in een regelmatige aanleg van lange rijen, die nauwelijks van elkaar zijn gescheiden. Om de kern liggen concentrische lobben, waarin de grafperken straalsgewijs in ringen liggen gegroepeerd. De eerste ring en de kern worden doorsneden door een kaarsrecht pad dat in de as van het poortgebouw ligt. De overige paden zijn gebogen.

De begraafplaats is hiërarchisch opgezet en verdeeld in vier klassen, waarvan de eerste twee nooit zijn geruimd. In de kern en de binnenste ring liggen de voornaamste graven zoals de graftombe van Geertruida Cornelia Henriëtte De Gijselaar, het grafmonument van de tekenaar Alexander Willem Maurits Ver Huell (1822-1897) en zijn vader en de grafmonumenten van enkele adellijke personen en personen die behoren tot het plaatselijk patriciaat. Verder naar buiten liggen de eenvoudiger graven.

De beplanting bestaat uit grote oude bomen zoals rode beuken, treurbomen, knotwilgen en groen blijvende bomen zoals sparren, dennen, coniferen en klimop. Bijzonder is de grote rode beuk rechts van het middenpad (monument Bomenstichting) en de Ginkgobiloba of Japanse notenboom rechts voor het baarhuisje. De grotendeels hardstenen graftekens bestaan veelal uit grafkelders met liggende zerken, tombes en staande monumenten of combinaties hiervan. Een deel van de graftekens wordt omgeven door ijzeren hekwerken of hoekposten met kettingen. Tevens zijn er een aantal tekens waarvan de liggende zerken bekleed zijn met ijzeren platen. In Doesburg stond de ijzergieterij van Willem Herman Ubbink (1877-1936), wiens graf op de Algemene Begraafplaats ook is bedekt met een ijzeren grafplaat. Bijzonder zijn ondermeer het grafmonument van Wijck, een obelisk vooraan links van het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

middenpad; de zerken links van het middenpad, waarvan enkele met familiewapens, zoals het grafmonument Volbergen; enkele zerken met rijk geornamenteerde ijzeren hekwerken rechts van het middenpad; de zerk van jonkheer Willem de Vaynes van Brakell in de eerste concentrische rij links voor het baarhuisje. De Vaynes van Brakell was de laatste commandant van de Vesting Doesburg en grootvader van Alexander Ver Huell. Het graf is bekleed met een ijzeren plaat, die versierd is met reliëfs van een familiewapen en een staartbijtende slang met een doodshoofd in het midden. Links van het middenpad bevindt zich ongeveer in het midden het grafmonument Ver Huell. Het monument bestaat uit twee hardstenen zerken, rechts de zerk van Maurits Ver Huell, vader van Alexander en links de zerk van Alexander Ver Huell. Tussen de beide zerken staat op een rechthoekige sokkel een stenen beeld van een zittende engel met een opengeslagen boek op de schoot. Het oorspronkelijke beeld, geplaatst in 1861, was gemaakt naar ontwerp van Alexander Ver Huell door de Arnhemse beeldhouwer Franz Stracké, telg uit een Westfaalse beeldhouwersfamilie. Het huidige beeld komt echter, getuige een oude foto, in detaillering en stijl niet overeen met het oorspronkelijke beeld, dat mogelijk na beschadiging, oorlogsschade wellicht, is vervangen door een nieuw exemplaar. Waardering

De AANLEG van de Algemene Begraafplaats, ontworpen in 1829 in landschapsstijl vermoedelijk door J.D. Zocher jr.. Van algemeen cultuur- en tuinhistorisch belang:

- vanwege de funerair-historische en genealogische waarde van de graftekens (op lokaal/regionaal niveau);
- vanwege het kenmerkende 19de-eeuwse karakter van de aanleg en de graftekens;
- vanwege de kwaliteit van de landschappelijk aandoende aanleg met ovale plattegrond en concentrische paden (wellicht naar ontwerp van J.D. Zocher);
- vanwege de gevarieerde collectie bomen en heesters deels van hoge ouderdom en/of zeldzaamheid;
- vanwege de bijzondere ligging op één van de bastions binnen het beschermde gezicht Doesburg.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 513138

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 september 1999
Kadaster deel/nr 82958/112

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Doesburg Doesburg Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Doesburg Centrum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Doesburg B 635

Omschrijving**

Omschrijving

Het POORTGEBOUW van de Algemene Begraafplaats is gebouwd in 1829 door J.D. Zocher jr. in neoclassicistische stijl met neo-grec invloeden.

Het poortgebouw heeft een rechthoekige plattegrond en één bouwlaag onder een plat dak met omlopende dakschilden, gedekt met gesmoorde Hollandse pannen en zinken hoekkepers. De rondboogvormig afgesloten onderdoorgang naar de begraafplaats bevindt zich in het midden. Het poortgebouw is gepleisterd en witgeschilderd en heeft een grijs geschilderde plint. Tegen de voor- en de achtergevel zijn vier, eveneens witgepleisterde, halfzuilen geplaatst van de Toscaanse orde. De gevels worden afgesloten door een houten hoofdstel, dat bestaat uit een gekorniste architraaflijst, een gekornist fries met metopen en triglyfen met guttae en een geprofileerde kroonlijst met mutuli.

De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL wordt door vier halfzuilen in drie assen verdeeld. In de middelste as, die iets smaller is dan de twee andere, bevindt zich de rondboogvormig afgesloten poortopening. Bij de boogaanzet is als een soort rudimentair kapiteel een omlopende geprofileerde lijst aangebracht. In de twee andere assen bevinden zich grote rondboogvormig afgesloten nissen met stenen lekdorpels.

De ACHTERGEVEL is op dezelfde wijze vormgegeven als de voorgevel.

De nagenoeg symmetrisch ingedeelde LINKER ZIJGEVEL heeft twee vensters met 6-ruits schuiframen en stenen lekdorpels. Het linker kozijn is voorzien van duimen, waar vermoedelijk luiken aan hebben gehangen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De RECHTER ZIJGEVEL is op dezelfde wijze vormgegeven als de linker zijgevel.

De ONDERDOORGANG heeft een vlakke, gepleisterde zoldering en in beide zijwanden twee deuropeningen met paneeldeuren (één deur is vervangen door een koelceldeur). De vloer van de onderdoorgang is geplaveid met klinkers in visgraatmotief. Aan de straatzijde wordt de onderdoorgang afgesloten door een dubbel smeedijzeren draaihek met pijlpunten.

Waardering

POORTGEBOUW van de Algemene Begraafplaats gebouwd in 1829 door J.D. Zocher jr. in neoclassicistische stijl met neo-grec invloeden.

Van architectuurhistorisch belang:

- als een goed en gaaf voorbeeld van een poortgebouw in neoclassicistische stijl uit de eerste helft van de 19de eeuw;
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp zoals goede verhoudingen en een bijzondere detaillering.

Van stedenbouwkundig belang:

- als functioneel onderdeel van de Algemene Begraafplaats;
- vanwege de markante ligging op een van de bastions binnen het beschermde gezicht Doesburg.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Poortgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513139

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 september 1999
Kadaster deel/nr 82958/74

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Doesburg Doesburg Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Doesburg Centrum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Doesburg B 635

Omschrijving**

Inleiding

De GRAFTOMBE van Geertruida Cornelia Henriëtte DE GIJSELAAR, Gerritjen Harmsen en Cornelis Nicolaas Hoffman is vervaardigd in 1872 door J.B. Leverman in eclectische stijl. De weduwe Geertruida Cornelia Henriëtte de Gijseelaar is geboren in Brussel in 1789 als dochter van Cornelis de Gijseelaar (1751-1815). Cornelis (Kees) de Gijseelaar was één van de leiders van het patriottische verzet tegen stadhouder Willem V. Hij was bij de komst van de Pruisen in 1787 uitgeweken naar Brussel en in 1799 teruggekeerd naar Leiden. De broer van Geertruida, Nicolaas Cornelis de Gijseelaar (1793-1873), was directeur van de Stadstekenacademie en later directeur van het Kabinet van Pleisterbeelden en Prenten te Leiden. Hij was de leermeester en mentor van Alexander Ver Huell en heeft ook enkele jaren in Doesburg gewoond. Geertruida de Gijseelaar is na de dood van haar man in 1845, naar Doesburg verhuisd. Zij bewoonde, als rentenierster, een voornaam herenhuis aan de Koepoortstraat (het huidige pand Koepoortstraat 20) samen met haar zoon Cornelis Nicolaas Hoffman en haar dienstmeid Gerritjen Harmsen. De weduwe De Gijseelaar stierf in 1871. Zij werd begraven op de Algemene Begraafplaats in Doesburg, waar het graf in 1872 werd voorzien van een door J.B. Leverman gemaakte graftombe. Later werden ook de dienstmeid en de zoon in het graf bijgezet. De tombe is omgeven door een rijk geornamenteerd hekwerk. Boven de tombe bevond zich een zinken baldakijn. Het baldakijn, dat nog tot ca. 1980 aanwezig was, rustte op S-vormige steunen, die op de hoekposten van het hekwerk waren geschroefd. Het is niet duidelijk of het hekwerk en het baldakijn uit dezelfde tijd als de tombe dateren. Jan Bernard Leverman (1823-1880), geboren in Hummelo, stond in Doesburg ingeschreven als steenhouwer/ metselaar. Zijn bedrijf was gevestigd aan de Paardenmarkt (het huidige pand Paardenmarkt 2) De graftombe is gelegen op het centrale ovaal van de begraafplaats enkele rijen links van het middenpad.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De tombe bestaat uit een rechthoekig liggende steen met omlopend kwartrond profiel op een lage rechte voet waarop zich een rechthoekige sarcofaag met hellende bovenzijde bevindt. De sarcofaag is bedekt met een geplooid, marmeren 'kleed' met geschulpte rand, dat op zes plaatsen door zware koorden opgenomen wordt. Op deze punten zitten vlinders of duiven. Op het kleed ligt een vaandel, versierd met franje en dubbele koorden en knopen, waarop de gegevens van de drie overledenen staan: "GEBOREN 7 JUNI 1789/ OVERLEDEN 14 JAN 1871/ GEERTRUIDA CORNELIA HENRIETTE/ DE GIJSELAAR/ WEDUWE/ MR. FRANCISCUS GERHARDUS HOFFMAN/ GERRITJEN HARMSEN/ GEBOREN 19 DECEMBER 1816/ OVERLEDEN 6 AUGUSTUS 1875/ CORNELIS NICOLAAS HOFFMAN/ GEBOREN 21 SEPTEMBER 1820/ OVERLEDEN 28 JULI 1890".

Boven het vaandel ligt een cartouche met een laag geplooid stof, een laag gesteven kant en een laag stof met een rijk geornamenteerde rand. Deze rand is versierd met allerlei symbolen zoals: een oog, een vinger en een oor, een duim en een wijsvinger die een bloem vasthouden, vogels, insecten en een kleine figuur van een mens die ergens onderuit kruipt. In het midden van dit geheel ligt een rouwkrans van wolken, waarin een bazuinengel zweeft. Onder het vaandel met de namen bevindt zich een cirkel met het opschrift: "J.B. LEVERMAN/ FECIT/ 1872/ DOESBORCH". Om de tombe staat een hekwerk met rijk geornamenteerde gietijzeren hoekzuiltjes en gebogen smeedijzeren spijlen die aan de bovenzijde zijn voorzien van naar buiten gebogen gietijzeren eikenbladeren met eikels en lege eikeldoppen. De zuiltjes en de bladeren zijn kopergroen, de eikeldoppen lichtgroen en oranje. Uit de bovenzijde van de zuiltjes steken deels afgebroken schroeven, waarop voorheen de S-vormige steunen van het baldakijn waren bevestigd. Tombe en hekwerk staan op een vernieuwde kelderzerk van beton.

Waardering

De GRAFTOMBE DE GIJSELAAR, vervaardigd voor de weduwe De Gijseelaar in 1872 door J.B. Leverman in eclectische stijl. Van kunsthistorisch belang:

- als voorbeeld van een marmeren graftombe in eclectische stijl met rijk uitgevoerd beeldhouwwerk.

Van stedenbouwkundig belang:

- als functioneel onderdeel van een begraafplaats met een kenmerkend 19de-eeuws karakter.

Van cultuurhistorisch belang:

- vanwege de funerair-historische en genealogische waarde van het grafteken.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Graftombe